

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ТЕХНОЛОГІЙ
КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
УПРАВЛІННЯ ЗАЛІЗНИЧНИМ ТРАНСПОРТОМ
УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАЛІЗНИЦЬ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
управління залізничним
транспортом

Олег СТРЕЛКО

“ 09 ” 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи тарифної політики

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань

27 «Транспорт»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

275.02 «Транспортні технології (на залізничному транспорті)»

(шифр і назва спеціальності)

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Основи тарифної політики» для студентів галузі знань 27 Транспорт спеціальності 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті) за освітньо-професійною програмою «Транспортні технології (на залізничному транспорті)». – К.: ДУІТ, 2024. – 12 с.

Розробник:

д.т.н., професор, зав. каф. УКДЗ Мироненко Віктор Кімович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Управління комерційною діяльністю залізниць»

Протокол від «30» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри УКДЗ

Мироненко В.К.

(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни			
		денна форма навчання		заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 27 Транспорт	Вибіркова			
	Спеціальність 275.02 Транспортні технології (на залізничному транспорті)				
Модулів – 2		Рік підготовки			
Змістових модулів – 2		3-й		3-й	
		Семестр			
Загальна кількість годин – 120 год.		5-й	–	5-й	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год. самостійної роботи студента – 3 год.	Рівень вищої освіти: Перший (бакалавр)	Лекції			
		30 год.	–	8 год.	–
		Практичні			
		15 год.	–	2 год.	–
		Лабораторні			
		–	–	–	–
		Самостійна робота			
		75 год.	–	110 год.	–
		Індивідуальні завдання:			
		–	–	–	–
Вид контролю:					
іспит	–	–	–		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60,0 %

для заочної форми навчання – 9,1%

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – вивчення теоретичних основ тарифної політики на транспорті, понять собівартості перевезень як основи формування тарифів вантажних перевезень, структури експлуатаційних витрат транспорту, які формують собівартість перевезень, методів, форм та прийомів формування транспортних тарифів, освоєння основних понять і категорій тарифної політики, освоєння принципів, методів і сучасних перспектив розвитку тарифної системи залізниць та інших видів транспорту, вивчення основних тарифних систем, які діють на залізничному транспорті України у внутрішньодержавному та міжнародному сполученнях.

Предметом вивчення є зміст понять «собівартість перевезень» та «структура експлуатаційних витрат» на залізничному транспорті та інших, необхідних для розуміння та застосування тарифів транспорту, суть та взаємозв'язки тарифної політики залізниць з технологією їх перевізного процесу в умовах конкурентного транспортного ринку перевезень вантажів.

У процесі вивчення дисципліни студент **знайомиться** з основними поняттями та визначеннями у сфері тарифної політики транспорту.

Випускник, за допомогою вивчення дисципліни, повинен набути здатність генерувати нові ідеї (креативність);

вибрати та застосовувати на практиці методи дослідження, планування та прийняття рішень, інтерпретувати результати та робити висновки щодо оптимальності рішень, що приймаються у сфері транспортних систем і технологій;

враховувати вплив митних процедур на ефективність транспортних технологій, а також вміти використовувати в практичній діяльності нові знання і уміння, зокрема в областях знань, безпосередньо не пов'язаних з сферою діяльності;

використовувати сучасні комп'ютерні програмні продукти у сфері транспортних систем та технологій, оптимізувати параметри транспортних систем та транспортних технологій за різними критеріями ефективності на основі їх математичних моделей.

Повинен набути такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-5. Навики використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-12. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК-2. Здатність організації та управління навантажувально-розвантажувальними роботами та складськими операціями на транспорті.

СК-6. Здатність організувати взаємодію видів транспорту.

СК-17. Здатність оцінювати ризики несхоронних перевезень.

СК-18. Здатність розробляти та впроваджувати транспортно-технологічні схеми доставки вантажів, не передбачені чинними технічними умовами.

СК-19. Здатність до управління вантажними перевезеннями за видами транспорту.

Результати навчання:

РН 5. Застосовувати, використовувати сучасні інформаційні і комунікаційні технології для розв'язання практичних завдань з організації перевезень та проектування транспортних технологій.

РН 6. Досліджувати транспортні процеси, експериментувати, аналізувати та оцінювати параметри транспортних систем та технологій.

РН 8. Розробляти, проектувати, управляти проектами у сфері транспортних систем та технологій.

РН 13. Організовувати та управляти перевезенням вантажів в різних сполученнях. Вибирати вид, марку, тип транспортних засобів (суден) та маршрутів руху. Контролювати хід виконання перевезення.

РН 19. Пояснювати експлуатаційну, техніко-економічну, технологічну, правову, соціальну та екологічну ефективність організації перевезень.

РН 22. Організовувати міжнародні перевезення. Застосовувати методи оформлення митної документації. Використання методів митного контролю.

Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1 (5-й семестр)

Змістовний модуль 1 «Основи тарифної політики та її особливості на залізничному транспорті»

Тема 1. Історія, термінологія та види тарифів

Історія та етимологія слова «тариф». Суть поняття «тариф» в українській та англійській професійній лексиці. Види тарифів в транспортній та інших сферах діяльності. Основні вимоги до тарифів з урахуванням економічних інтересів користувачів транспорту та перевізників.

Тема 2. Теоретичні основи побудови транспортних тарифів

Поняття про собівартість перевезень. Технологічні передумови виділення ставок та складових вантажних тарифів. Особливості побудови вантажних тарифів на залізничному транспорті.

Тема 3. Складові транспортних витрат

Транспортні витрати як складова логістичних витрат. Транспортна складова у транспортно-заготівельних витратах підприємств-вантажовласників.

Тема 4. Структура експлуатаційних витрат залізниць

Поняття експлуатаційних (операційних) та капітальних витрат транспорту (ОРЕХ і САРЕХ). Визначення (дефініції) поняття «експлуатаційні витрати» залізничного транспорту. Витрати основної діяльності. Витрати експлуатаційної діяльності.

Витрати підсобно-допоміжної діяльності. Облік експлуатаційних витрат на підприємствах залізничного транспорту.

Тема 5. Експлуатаційні чинники тарифного вантажообігу залізниць

Тема 6. Визначення собівартості залізничних перевезень

Нормативні документи щодо визначення собівартості залізничних перевезень для цілей формування тарифів.

Тема 7. «Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги» – структура

Тема 8. «Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги» – застосування

МОДУЛЬ 2 (5-й семестр)

Змістовний модуль 2 «Особливості тарифів міжнародних перевезень та продажу транспортних послуг»

Тема 9. «Международный железнодорожный транзитный тариф (МТТ)» та «Единый железнодорожный транзитный тариф (ЕТТ)»

Значення тарифікації міжнародних транзитних перевезень. Передумови формування, сфери застосування та особливості міжнародних транзитних тарифів МТТ та ЕТТ.

Тема 10. Електронна торгова система АТ «Укрзалізниця» УЗ продажу послуг із використання вагонів власності АТ УЗ (ЕТС АТ УЗ) під час здійснення перевезень вантажів за допомогою платформи ProZorro

Передумови та цілі створення ЕТС АТ УЗ. Порядок користування системою ЕТС АТ УЗ.

Тема 11. Тарифи на морському транспорті

Огляд та особливості тарифної системи морського транспорту. Фрахтовий ринок, види фрахту.

Тема 12. Тарифи на автомобільному транспорті

Огляд та особливості тарифів автомобільних перевізників.

Тема 13. Тарифи на повітряному транспорті

Огляд та особливості тарифів повітряного транспорту.

Тема 14. Тарифно-цінова політика при мультимодальних перевезеннях вантажів

Поняття про мультимодальні вантажні перевезення. Особливості організації мультимодальних перевезень і тарифно-цінової політики операторів мультимодальних перевезень.

Тема 15. Принципи та правила доступу до інфраструктури залізниць загального користування

Директива ЄС 91/440 (зі змінами, внесеними Директивою 2001/12/ЄС) від 29 липня 1991 про розвиток залізниць Спільноти і принципи незалежності управління та Відокремлення управління інфраструктурою та процесів перевезень. Огляд правил доступу до інфраструктури залізниць країн ЄС та системи плати за користування інфраструктурою залізниць загального користування. Перспективи залізниць України щодо впровадження принципів та правил доступу до інфраструктури залізниць загального користування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	Лекц	Практ	Сам.р.	Усього	Лекц	Практ	Сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1 «Основи тарифної політики та її особливості на залізничному транспорті»								
<i>Тема 1.</i> Історія, термінологія та види тарифів	7	2	1	4	7,5	0,5		7
<i>Тема 2.</i> Теоретичні основи побудови транспортних тарифів	8	2	1	5	7,5	0,5		7
<i>Тема 3.</i> Складові транспортних витрат	7	2	1	4	7,75	0,5	0,25	6
<i>Тема 4.</i> Структура експлуатаційних витрат залізниць	8	2	1	5	8,5	0,5		8
<i>Тема 5.</i> Експлуатаційні чинники тарифного вантажообігу залізниць	7	2	1	4	8,5	0,5		8
<i>Тема 6.</i> Визначення собівартості залізничних перевезень	8	2	1	5	6,75	0,5	0,25	6
<i>Тема 7.</i> «Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги – структура	7	2	1	4	7,75	0,5	0,25	7
<i>Тема 8.</i> Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги – застосування	8	2	1	5	6,75	0,5	0,25	6
<i>Разом по модулю 1</i>	60	16	8	36	60	4	1	55

Модуль 2 «Особливості тарифів міжнародних перевезень та продажу транспортних послуг»								
<i>Тема 9.</i> «Международный железнодорожный транзитный тариф (МТТ)» та «Единый железнодорожный транзитный тариф (ЕТТ)»	9	2	1	6	9	0,5	0,25	8,25
<i>Тема 10.</i> Електронна торгова система АТ «Укрзалізниця» УЗ продажу послуг із використання вагонів власності АТ УЗ під час здійснення перевезень вантажів за допомогою платформи ProZoggo	9	2	1	6	9	0,5	0,25	8,25
<i>Тема 11.</i> Тарифи на морському транспорті	8	2	1	5	8	0,5		7,5
<i>Тема 12.</i> Тарифи на автомобільному транспорті	8	2	1	5	8	0,5		7,5
<i>Тема 13.</i> Тарифи на повітряному транспорті	8	2	1	5	8	0,25		7,75
<i>Тема 14.</i> Тарифно-цінова політика при мультимодальних перевезеннях вантажів	9	2	1	6	9	0,25	0,25	8,5
<i>Тема 15.</i> Принципи та правила доступу до інфраструктури залізниць загального користування	9	2	1	6	9	1	0,25	7,75
<i>Разом по модулю 2</i>	60	14	7	39	5	4	1	55
Усього	120	30	15	75	10	8	2	110

5. Теми семінарських занять – не передбачено

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	№1 Розрахунок рентабельності тарифів вантажних перевезень – ч. 1 (2 год.), ч. 2 (1 год.)	3	0,4
2	№2 Оцінка експлуатаційних чинників тарифного вантажообігу залізниць – ч. 1 (2 год.), ч. 2 (1 год.)	3	0,4
3	№3 Розрахунок собівартості залізничних перевезень методом витратних ставок – ч. 1 (2 год.), ч. 2 (1 год.)	3	0,4
4	№4 Електронна торгова система АТ	3	0,4

	«Укрзалізниця» продажу послуг із використання вагонів власності АТ УЗ під час здійснення перевезень вантажів – ч. 1 (2 год.), ч. 2 (1 год.)		
5	№5 Тарифи вантажних перевезень за участю різних видів транспорту, що взаємодіють з залізницею – ч. 1 (2 год.), ч. 2 (1 год.)	3	0,4
Всього:		15	2

7. Теми лабораторних занять – не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Історія, термінологія та види тарифів	4	7
2	Теоретичні основи побудови транспортних тарифів	5	7
3	Складові транспортних витрат	4	6
4	Структура експлуатаційних витрат залізниць	5	8
5	Експлуатаційні чинники тарифного вантажообігу залізниць	4	8
6	Визначення собівартості залізничних перевезень	5	6
7	«Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги – структура	4	7
8	Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги – застосування	5	6
9	«Международный железнодорожный транзитный тариф (МТТ)» та «Единый железнодорожный транзитный тариф (ЕТТ)»	6	8,25
10	Електронна торгова система АТ «Укрзалізниця» УЗ продажу послуг із використання вагонів власності АТ УЗ під час здійснення перевезень вантажів за допомогою платформи ProZorro	6	8,25
11	Тарифи на морському транспорті	5	7,5
12	Тарифи на автомобільному транспорті	5	7,5
13	Тарифи на повітряному транспорті	5	7,75
14	Тарифно-цінова політика при мультимодальних перевезеннях вантажів	6	8,5
15	Принципи та правила доступу до інфраструктури залізниць загального користування	6	7,75
Разом		75	110

9. Індивідуальні завдання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	За варіантами індивідуальних робіт	15

Індивідуальним завданням для кожного студента денної та заочної форм навчання, який вивчає дисципліну «Основи тарифної політики» є його варіант вихідних даних кожної розрахункової роботи на практичних заняттях.

10. Методи навчання

Лекції, практичні, розрахункові роботи (за темами практичних занять).

11. Методи контролю

Тести, модульна контрольна робота, фронтальне усне опитування, підсумковий контроль (екзамен).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота				Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Модуль 1		Модуль 2				
20	20	20	20	20	100	
Екзамен (підсумковий тест)				Бали на екзамені за:		
				Питання 1		6
				Питання 2		6
				Задача	8	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

«Відмінно» - А (90-100 балів) – виставляється студенту, який глибоко та міцно засвоїв матеріал, відмінно справляється з задачами та питаннями, показує знайомство з фаховою літературою, володіє різносторонніми навичками та прийомами виконання практичних завдань, вміє добре орієнтуватись у виробничих ситуаціях.

«Добре» - ВС (74-89 балів) – виставляється студенту, який твердо знає програмний матеріал, правильно застосовує теоретичні знання при рішенні практичних завдань, володіє необхідними навичками та прийомами їх виконання.

«Задовільно» - DE (64-73 балів) – виставляється студенту, який має знання тільки основного матеріалу, але не засвоїв його деталей, допускає неточності, неправильне тлумачення окремих елементів завдання та відчуває труднощі при виконанні практичних завдань.

«Незадовільно» - FX (35-59 балів) - виставляється студенту, який дає необґрунтовані відповіді на запитання, допускає суттєві помилки у використанні понятійного апарату. Не простежується логічність та послідовність думки. Формулювання хаотичні та не усвідомлені.

«Незадовільно» - F (1-34 балів) - виставляється студенту, який не засвоїв зміст дисципліни, вміння та навички не набуті.

13. Методичне забезпечення

Для вивчення студентами дисципліни «Основи тарифної політики» розроблено методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять, опорний конспект лекцій.

Також розроблені конспекти лекцій (презентації) та методичні вказівки до виконання самостійних робіт з дисципліни, з якими студенти можуть ознайомитися на навчальній платформі Google Клас.

14. Рекомендована література

Базова:

1. Нормативно-правова база вантажних перевезень залізничним транспортом [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.uz.gov.ua/cargo_transportation/legal_documents/

2. Збірник тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги та Коефіцієнти, що застосовуються до Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги (Тарифне керівництво №1) Наказ *Мінтрансзв'язку України*; від 26.03.2009 № 317 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0340-09#Text>

3. Міжнародний залізничний транзитний тариф (МТТ) https://www.uz.gov.ua/cargo_transportation/legal_documents/mignarodni_taryfy/mtt/

4. Єдиний транзитний тариф (ЄТТ)

https://www.uz.gov.ua/cargo_transportation/legal_documents/mignarodni_taryfy/ett/

5. Railway reform & Charges for the Use of Infrastructure: European Conference of Ministers of Transport – Режим доступу: <https://www.itf-oecd.org/sites/default/files/docs/05railreforme.pdf>

6. Організація співдружності залізниць (ОСЖД): офіційний сайт – Режим доступу: <https://osjd.org/>

7. European Commission: офіційний сайт: Infrastructure charges – Режим доступу: https://transport.ec.europa.eu/transport-modes/rail/infrastructure/infrastructure-charges_en

14.1. Нормативно-правові акти

1. Статут залізниць України. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2002 р., № 1973. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/457-98-%D0%BF>

2. Про транспорт : Закон України від 10.11.1994 р. № 232/94-ВР : станом на 28 квіт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/232/94-вр#Text>

3. Про залізничний транспорт [Текст] : закон України від 04 липня 1996 р. № 273/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. - № 40. – 183 с.

4. Про транзит вантажів : Закон України від 20.10.1999 р. № 1172-XIV : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1172-14#Text>

5. Цивільний кодекс України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003, NN 40-44): <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=435-15>

6. Про приєднання України до Конвенції про міжнародні залізничні перевезення (КОТІФ): Закон України від 05.06.2003 р. № 943-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/943-15#Text>

7. Постанова КМУ від 1 червня 2002 р. № 733 «Про затвердження Порядку і Правил проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів». <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/733-2002-%D0%BF>

8. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV : станом на 3 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

14.2 Допоміжна:

1. Габа В.В., Мироненко В.К., Мацюк В.І., Петренко Л.М. Залізничні вантажні перевезення: Навчальний посібник. Київ: ДЕДУТ, 2015 –248 с.
2. Правила перевезень вантажів залізничним транспортом України. – Част. 1 та 2. Наказ МТУ 09.12.2002 №873.
3. Єдина тарифно-статистична номенклатура вантажів. (ЕТСНВ), 2000 р.

4. Габа В. В., Юрченко О. Г., Рудюк М.В. Транспортно-експедиторська та операторська діяльність на залізничному транспорті. Навчальний посібник – К.: ДУІТ, 2021. – 138 с.
5. Габа В. В., Юрченко О. Г., Рудюк М.В. Транспортний сервіс: Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи. – К.: ДУІТ, 2021. –141 с.
6. V.I. Matsiuk, V.K. Myronenko, Y.P. Petinov. Concept of regulations for access of private locomotives to public railway infrastructure. Science and Transport Progress. Bulletin of Dnipropetrovsk National University of Railway Transport 2020-07-16 | DOI: [10.15802/stp2020/208198](https://doi.org/10.15802/stp2020/208198)
7. Інструкція про взаємодію митних органів і залізниць України під час переміщення через митний кордон України товарів (вантажів) залізничними вантажними поїздами. 04.12.2008, №1157/15848.
8. Відстеження вантажів: наступний крок для операторів вантажних перевезень? 2022. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://railexpoua.com/novyny/vidstezhennia-vantazhiv-nastupnyi-krok-dlia-operatoriv-vantazhnykh-perevezen/>

15. Інформаційні ресурси

1. Онлайн-платформа міжнародних перевезень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.searates.com/freight/>
2. <http://www.rada.gov.ua> – Сервер Верховної Ради України.
3. <http://www.uz.gov.ua/> – Офіційний сайт АТ «Укрзалізниця»